

MEMO

aan **Amsterdamse Kunstraad**
van **Andersson Elffers Felix (AEF)**
datum **17 maart 2026**
onderwerp **Resultaten en verantwoording gegevens en berekeningen onderzoek AEF**

dataclassificatie II.1 - Intern\gedeeld

In opdracht van de Amsterdamse Kunstraad heeft Andersson Elffers Felix (AEF) een onderzoek uitgevoerd om te berekenen hoeveel middelen er in de toekomst nodig zijn voor de kunst- en cultuursector in Amsterdam. In dit memo beschrijven we de gehanteerde methode en de gebruikte gegevens. Daarnaast zijn ook de resultaten opgenomen, evenals een conclusie aan de hand van deze resultaten.

/ 1 Aanleiding en context

Met het oog op de coalitieonderhandelingen in Amsterdam heeft de Amsterdamse Kunstraad – in navolging van eerdere edities van de Culturele Investeringsrekening – de behoefte uitgesproken om een aanvullende en geactualiseerde investeringsrekening op te stellen voor de stad en de onderhandelende partijen. De keuzes die in de komende bestuursperiode worden gemaakt over kunst en cultuur vragen om inzicht in de huidige staat van de culturele sector, de noodzakelijke investeringen voor de komende jaren en de mate waarin bredere stedelijke ontwikkelingen hierop van invloed zijn. Ontwikkelingen zoals bevolkingsgroei, ruimtelijke druk en stijgende kosten hebben immers direct effect op het functioneren en de toegankelijkheid van de culturele infrastructuur.

De Amsterdamse Kunstraad schetst in haar aankondigingsbrief *“Voorbij de overlevingsstand”* (18 december 2025) een sector die onder druk staat door beperkte financiering, schaarse ruimte en toenemende kosten. Volgens de raad is het noodzakelijk om te komen tot een toekomstbestendig ontwerp voor de culturele sector, waarin structurele tekorten worden aangepakt en de culturele infrastructuur duurzaam wordt versterkt.

In de afgelopen jaren zijn verschillende analyses uitgevoerd naar de positie van de culturele sector in Amsterdam. Uit deze onderzoeken blijkt dat het cultuurbudget van de gemeente Amsterdam achterblijft bij de ontwikkeling van zowel de inflatie als het inwoneraantal.¹ Hierdoor staat het beschikbare budget onder druk. Daarnaast laten eerdere vergelijkingen tussen de G4 zien dat Amsterdam relatief minder publieke middelen aan kunst en cultuur besteedt, terwijl de culturele sector een belangrijke bijdrage levert aan de economische en maatschappelijke waarde van de stad.²

Om te zorgen voor een duurzame kunst- en cultuursector die ook voor toekomstige generaties waardevol is, is het van belang om hierin te blijven investeren.

¹ Zie bijvoorbeeld “Financiële ontwikkeling van kunst en cultuur in Amsterdam” (2023, AEF).

² Zie bijvoorbeeld “Culturele voorzieningen in een groeiende stad” (2022, AEF).

/ 2 Instandhouding van voorzieningen

In twee eerdere onderzoeken uit 2022 en 2023 hebben we in beeld gebracht welk budget er nodig zou zijn om de voorzieningen in de kunstensector in Amsterdam in stand te houden.³ In het huidige onderzoek actualiseren we deze eerdere berekeningen met realisatiecijfers t/m 2025 en een prognose tot 2040. Voor deze actualisatie is dezelfde onderzoeksmethodiek gebruikt als in de eerdere onderzoeken. We gaan er daarbij vanuit dat er sprake is van een instandhouding van voorzieningen als het budget meegroeit met de inflatie en groei van de stad.

Onderstaand starten we met het in beeld brengen van de benodigde onderdelen voor onze analyse. Hierbij gaat het om de inflatie van de afgelopen jaren (paragraaf 2.1), de groei van de stad (paragraaf 2.2) en de ontwikkeling van de uitgaven van de gemeenten aan kunst en cultuur (paragraaf 2.3). In paragraaf 2.4 berekenen we vervolgens per jaar welk budget er nodig zou zijn om het voorzieningenniveau van 2017 te behouden. Dit vergelijken we met de werkelijke budgetten uit deze jaren om te kunnen concluderen hoeveel extra middelen er ieder jaar nodig waren. Ten slotte maken we ook een prognose voor de extra middelen die in de toekomst nodig zijn om het niveau van 2017 in stand te houden.

2.1 Inflatie

In de afgelopen decennia is er in Nederland sprake geweest van inflatie. Door inflatie wordt geld effectief minder waard, en stijgen de prijzen. Dit heeft niet alleen gevolgen voor consumenten, maar ook voor bijvoorbeeld overheden. Zo zullen gemeenten hierdoor jaarlijks meer moeten uitgeven om hetzelfde effect te kunnen bereiken. Ook voor de kunst- en cultuursector betekent dit dat het totale budget jaarlijks zou moeten stijgen om het effect van de inflatie te compenseren. De exacte toename van het budget dat hiervoor nodig is, hangt af van de wijze waarop de inflatie precies wordt berekend. Er zijn verschillende manieren om de inflatie te berekenen, maar de meest gebruikelijke methode is de consumentenprijsindex (CPI). Hierbij wordt de inflatie bepaald door te kijken naar de prijsveranderingen van een bepaalde selectie aan producten. In onderstaande tabel is de jaarlijkse inflatie op basis van de CPI opgenomen.⁴ Daarnaast is ook de cumulatieve inflatie (geteld ten opzichte van 2017) weergegeven.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Jaarlijkse CPI	1,7%	2,6%	1,3%	2,7%	10,0%	3,8%	3,3%	3,2%
Cumulatieve CPI	1,7%	4,3%	5,7%	8,6%	19,4%	23,9%	28,0%	32,1%

Tabel 1. Ontwikkeling van de consumentenprijsindex (CPI).

Uit deze tabel is af te lezen dat in 2025 de cumulatieve inflatie ten opzichte van 2017 in totaal 32,1% bedroeg. Om in 2025 hetzelfde effect te bereiken als in 2017, moet het budget dat voor dat effect nodig was in deze periode dus met 32,1% toe zijn genomen.

³ Zie "Culturele voorzieningen in een groeiende stad" (2022, AEF) en "Financiële ontwikkeling van kunst en cultuur in Amsterdam" (2023, AEF).

⁴ Bron: CBS Statline ([link](#)).

2.2 Groei van de stad

Naast de inflatie is het voor een gelijkblijvend voorzieningenniveau ook van belang om te kijken naar de groei van Amsterdam. Als het aantal inwoners toeneemt, maar het budget voor kunst en cultuur blijft gelijk, dan daalt het budget per inwoner. De groei van de stad kan op verschillende manieren worden bepaald. Naast het aantal inwoners, kan er bijvoorbeeld ook worden gekeken naar het aantal huishoudens of het aantal woningen. In onderstaande tabel is voor deze drie indicatoren weergegeven wat de groei in Amsterdam is geweest tussen 2017 en 2025.⁵

	Inwoners	Huishoudens	Woningen
Amsterdam 2017 – 2025	10,6%	11,6%	13,7%

Tabel 2. Procentuele groei van het aantal inwoners, huishoudens en woningen in Amsterdam tussen 2017 en 2025.

Voor de groei van de stad kijken we in dit onderzoek (net als in de vorige onderzoeken) naar de groei van het aantal inwoners.

2.3 Ontwikkeling budget kunst en cultuur

De inflatie en de groei van de stad moet afgezet worden tegen de groei van het budget dat er beschikbaar was voor kunst en cultuur. Om te bepalen wat dit budget in de periode van 2017 t/m 2025 was, hebben we dezelfde methodiek gebruikt als in de eerdere onderzoeken. Hierbij hebben we gebruik gemaakt van de Informatie voor Derden (Iv3). Gemeenten verstrekken elk jaar een veelheid aan financiële gegevens aan dit informatiesysteem. Hierbij hanteren alle gemeenten dezelfde indeling in door het CBS gedefinieerde taakvelden, waardoor deze gegevens vergelijkbaar zijn. Voor het budget dat beschikbaar is voor kunst en cultuur, nemen we dezelfde drie taakvelden mee als in eerdere onderzoeken. In onderstaande tabel beschrijven we deze drie taakvelden, en wat zij omvatten.

Taakveld	Omvat
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	▶ Subsidiëren van podia voor muziek, dans en toneel ▶ Subsidiëren gezelschappen voor muziek, dans en toneel ▶ Accommodaties voor beeldende kunst ▶ Subsidies voor beeldend kunstenaars en projecten ▶ Kunstaankopen waaronder kunstwerken in de openbare ruimte ▶ Subsidiëren van cultuuruitingen op het gebied van film en video ▶ Kunstzinnige vorming en cultuureducatie, bevorderen van een educatief aanbod ▶ Culturele manifestaties waaronder herdenkingen ▶ Overkoepelende organen voor kunstbeoefening
5.4 Musea	▶ Musea, exposities ▶ Archeologie, heemkunde ▶ Historische archieven

⁵ Bron: CBS Statline ([link](#)).

5.5 Cultureel erfgoed

- ▶ Historische gebouwen, beschermde stads- en dorpsgezichten en overige objecten met historische waarde in de publieke ruimte
- ▶ Subsidie, beheer, onderhoud, toezicht en handhaven van cultureel erfgoed
- ▶ Het (digitaal) zichtbaar maken van cultuurhistorische waarden

Tabel 3. Overzicht van de drie lv3-taakvelden die in dit onderzoek worden meegenomen om het budget voor kunst en cultuur te bepalen.

Een aantal onderwerpen die wel aan kunst en cultuur gerelateerd zijn, maar niet onder deze taakvelden vallen, zijn de volgende:

- ▶ Jaarmarkten en volksfeesten
- ▶ Onderhoud en beheer van kunstwerken in de openbare ruimte

De genoemde taakvelden zijn daarnaast iets breder dan wat vanuit het cultuurbudget wordt gesubsidieerd. Het is echter niet mogelijk om slechts een deel van een taakveld mee te nemen. In eerdere onderzoeken is daarom in overleg met de Kunstraad besloten om de genoemde drie taakvelden mee te nemen bij het bepalen van het budget voor kunst en cultuur.

Gemeenten leveren begrotingscijfers, realisatiecijfers per kwartaal en realisatiecijfers voor gehele jaren aan voor de lv3-gegevens. Voor dit onderzoek hebben we gebruik gemaakt van de cijfers die als begroting zijn aangeleverd. Van deze cijfers hebben we de 2^e plaatsing genomen (de cijfers die het CBS uiterlijk 2 maanden na de uiterste inzenddatum heeft ontvangen), aangezien deze het meest actueel is. Per taakveld hebben we het totaal aan opgegeven lasten en baten meegenomen, om zo te komen tot de netto uitgaven aan kunst en cultuur. In onderstaande tabel hebben we deze netto uitgaven (van de drie genoemde taakvelden samen) opgenomen.⁶ Op de eerste rij zijn de totale uitgaven in miljoenen euro's opgenomen. Op de tweede rij zijn deze uitgaven afgezet tegen het aantal inwoners van de gemeente Amsterdam om zo tot de uitgaven aan kunst en cultuur per inwoner te komen.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Uitgaven (€ mln.)	144	151	136	141	148	151	160	177	194
Uitgaven per inwoner	€ 170	€ 177	€ 157	€ 162	€ 170	€ 171	€ 174	€ 190	€ 207

Tabel 4. Totale uitgaven (in miljoenen euro's) en de uitgaven per inwoner van de gemeente Amsterdam aan kunst en cultuur (de lv3-taakvelden 5.3, 5.4 en 5.5).

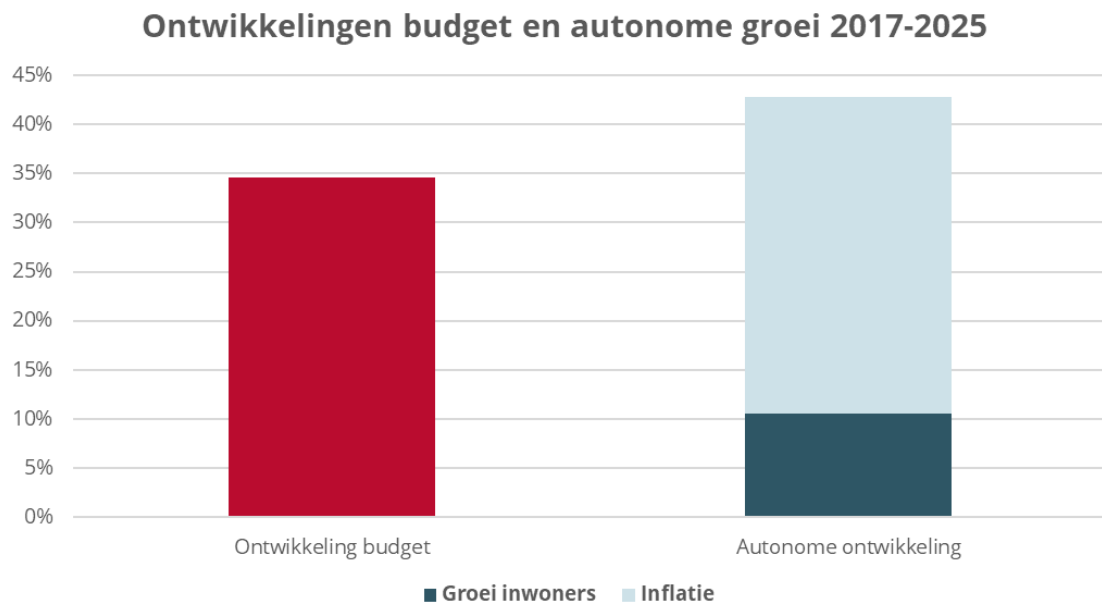
In deze tabel is te zien dat het bedrag per inwoner is toegenomen van € 170 in 2017 naar € 207 in 2025. Omdat er in deze periode ook sprake is geweest van inflatie, betekent dit echter niet dat er met dit hogere bedrag per inwoner ook hetzelfde gerealiseerd kan worden. In de volgende paragraaf brengen we ook het effect van inflatie in beeld, waaruit zal blijken dat deze groei van de uitgaven per inwoner niet voldoende is om de inflatie bij te houden. Met andere woorden: met de € 207 per inwoner in 2025 kan minder kunst en cultuur worden gerealiseerd dan met de € 170 in 2017 mogelijk was.

2.4 Autonome groei ten opzichte van het budget

Over de periode van 2017 t/m 2025 is de cumulatieve inflatie 32,1% en de toename van het aantal inwoners 10,6%. De totale autonome groei is de som van deze twee en komt daarmee dus uit op

⁶ Bron: CBS lv3 Open Data ([link](#))

ongeveer 43%. In dezelfde periode is het budget voor kunst en cultuur toegenomen van ongeveer € 144 miljoen naar € 194 miljoen. Dat is een groei van ongeveer 35%. De vergelijking tussen deze twee getallen is in onderstaande figuur visueel weergegeven.

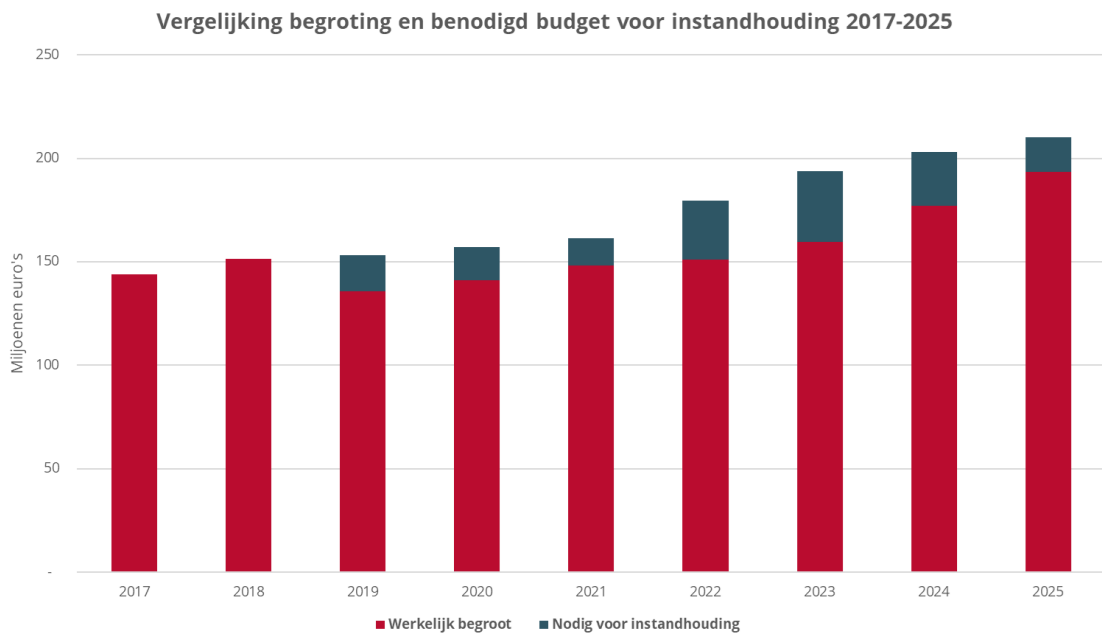

Figuur 1. Ontwikkeling van het budget voor kunst en cultuur tussen 2017 en 2025 (links), vergeleken met de autonome ontwikkeling (rechts).

2.5 Instandhouding van bestaande voorzieningen

Om het voorzieningenniveau van kunst en cultuur per inwoner gelijk te houden, moet het budget elk jaar stijgen om de inflatie en groei van het aantal inwoners te compenseren. Om te bepalen welk budget er jaarlijks nodig zou zijn om het voorzieningenniveau van 2017 in stand te houden, is gekeken naar de uitgaven per inwoner op de taakvelden 5.3, 5.4 en 5.5 voor het jaar 2017 (zie Tabel 4). Voor de jaren 2018 t/m 2025 is dit bedrag verhoogd aan de hand van de inflatie plus de groei van het aantal inwoners. Het resultaat hiervan is het bedrag dat elk jaar nodig zou zijn om het voorzieningenniveau van 2017 in stand te houden. Deze bedragen zijn ten slotte afgezet tegen de werkelijk begrote uitgaven (ook opgenomen in Tabel 4).

In onderstaande figuur is deze vergelijking visueel weergegeven. Per jaar geeft de totale hoogte van de staaf weer hoeveel budget er in dat jaar nodig was om het voorzieningenniveau van 2017 in stand te houden. Het rode deel van elke staaf correspondeert met het budget dat daadwerkelijk begroot was voor het betreffende jaar. Het blauwe deel is dus het verschil tussen het begrote budget en het benodigde budget voor instandhouding van de bestaande voorzieningen uit 2017. Voor de jaren waarbij geen blauw deel zichtbaar is, is het werkelijk begrote budget dus groter dan of gelijk aan het benodigde budget. Dit geldt alleen voor het jaar 2018 (en per definitie voor 2017).

Figuur 2. De middelen die jaarlijks voor kunst en cultuur zijn begroot in de periode 2017-2025 (rood) ten opzichte van de middelen die nodig zijn voor instandhouding van de voorzieningen per inwoner (rood plus blauw).

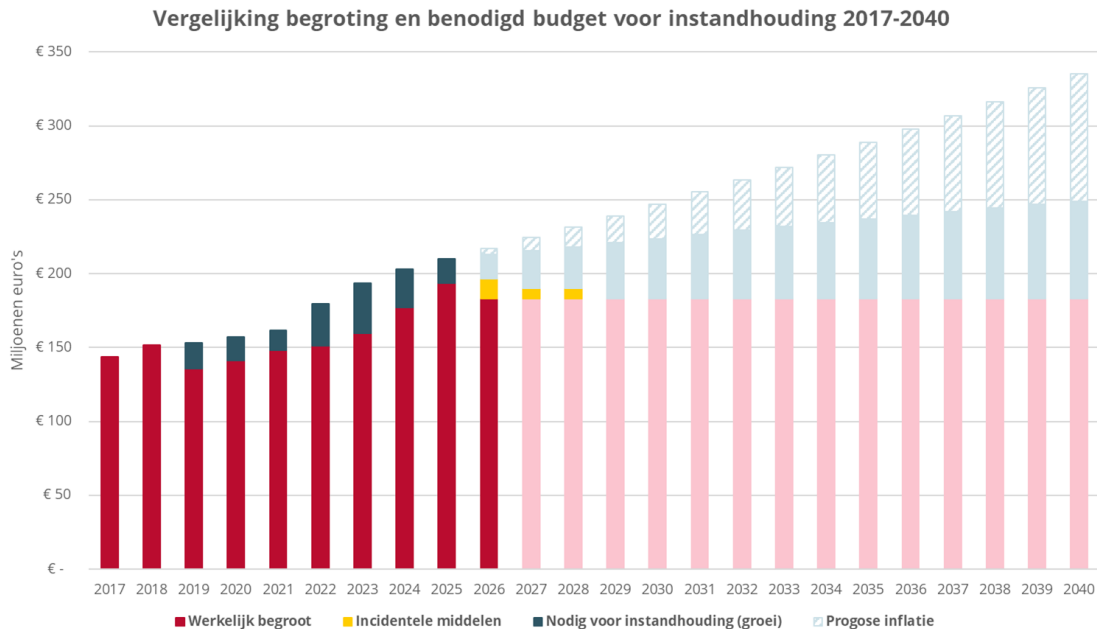
Naast een terugblik op de verhouding tussen het werkelijke budget voor kunst en cultuur en het budget dat nodig zou zijn voor instandhouding van de bestaande voorzieningen, hebben we ook een prognose gemaakt. De aannames die we voor deze prognoses hebben gedaan zijn als volgt:

- ▶ Voor het aantal inwoners na 2025 is gebruik gemaakt van de bevolkingsprognoses van het CBS.⁷
- ▶ Voor het beschikbare budget voor kunst en cultuur in de jaren na 2026 (voor 2026 is de begroting al beschikbaar) is het totale budget genomen dat voor 2026 begroot is. Hier zijn de incidentele middelen vanaf getrokken, omdat deze in latere jaren vervallen. In 2026 betreft het (exclusief Media) € 13,7 miljoen aan incidentele middelen. Hiervan zijn er voor 2027 en 2028 ongeveer € 7 miljoen begroot. Vanaf 2029 zijn er geen incidentele middelen toegezegd. Het budget vanaf 2029 ligt in onderstaande figuur dus € 13,7 miljoen lager dan in 2026.
- ▶ Voor alle jaren na 2025 is een inflatie van 2% aangenomen. Dit is een conservatieve inschatting, aangezien de gemiddelde inflatie over de afgelopen jaren 3,6% betrof. Toch is voor deze conservatieve inschatting gekozen, omdat er in de afgelopen jaren uitzonderlijke situaties zijn geweest (zoals 10% inflatie in 2022) die een gemiddelde vertekenen en niet representatief zijn richting de toekomst.

In onderstaande figuur is het resultaat weergegeven tot 2040. Voor de jaren 2017 t/m 2025 is met rood aangegeven welk budget er werkelijk begroot was. Het blauwe stuk hier bovenop is wat aanvullend nodig zou zijn geweest om het voorzieningenniveau gelijk te houden aan dat van 2017. Voor de jaren na 2026 zijn zowel het rode deel (het budget) als het blauwe deel (de middelen die aanvullend nodig zijn om het voorzieningenniveau van 2017 te realiseren) in een lichte kleur weergegeven omdat het om prognoses gaat. De uitzondering is het begrote budget (het rode deel) voor 2026, omdat dit wel al bekend is. Voor de jaren 2026 t/m 2028 is er ook een geel deel opgenomen. Dit betreft incidentele middelen die voor deze jaren beschikbaar zijn, maar voor latere

⁷ Bron: CBS Statline ([link](#)).

jaren in principe niet. Voor de jaren na 2025 is het blauwe deel opgesplitst in een egaal gekleurd deel, en een gearceerd deel. Het egaal gekleurde deel betreft de extra middelen die nodig zijn (om het niveau van 2017 te realiseren) omdat het aantal inwoners toeneemt. Het gearceerde deel betreft de extra middelen die nodig zijn om het niveau van 2017 te realiseren vanwege de aanname dat er jaarlijks sprake zal zijn van 2% inflatie.

Figuur 3. De middelen die jaarlijks voor kunst en cultuur zijn begroot in de periode 2017-2040 (rood) ten opzichte van de middelen die nodig zijn voor instandhouding van de voorzieningen per inwoner (rood plus blauw). De gele delen geven aan welk deel van de begrote middelen incidenteel zijn (€ 13,7 miljoen in 2026 en ongeveer € 7 miljoen in 2027 en 2028). Voor de periode 2017 t/m 2025 betreft het werkelijke cijfers. Voor 2026 t/m 2040 gaat het om een prognose, aangegeven door de lichtere kleuren.

Uit deze figuur zijn de volgende conclusies te trekken:

- ▶ Om het voorzieningenniveau van 2017 in stand te houden, zou er in 2025 (boven op het begrote budget) € 17 miljoen extra nodig zijn geweest.
- ▶ In 2026 is er ongeveer € 21 miljoen bovenop het begrote budget nodig zijn om het voorzieningenniveau van 2017 te realiseren. Zonder de incidentele middelen, zou dit € 13,7 miljoen hoger hebben gelegen. Van deze € 21 miljoen komt (afgerond) € 4 miljoen door de verwachting dat de inflatie 2% zal zijn. Als er wordt gerekend met het prijspeil van 2025 (dus exclusief inflatie), dan zou het gat (afgerond) € 16 miljoen bedragen.
- ▶ Naar verwachting is er in 2030 ongeveer € 64 miljoen nodig bovenop de structurele middelen die er in 2026 beschikbaar zijn (€ 183 miljoen) om het niveau van 2017 te realiseren. Als de inflatie buiten beschouwing wordt gelaten (en dus het prijspeil van 2025 wordt gehanteerd), zou dit om een bedrag van € 41 miljoen gaan.
- ▶ Voor 2040 zou er € 152 miljoen extra nodig zijn bovenop de structurele middelen uit 2026. Hiervan is € 66 miljoen gerelateerd aan de groei van het aantal inwoners. Deze € 66 zou dus extra nodig zijn als er wordt gekeken naar het prijspeil van 2025 (en de inflatie dus niet wordt meegenomen).
- ▶ Over de periode 2026 t/m 2040 zou er gemiddeld per jaar € 89 miljoen extra nodig zijn om zowel de groei als de geprognosticeerde inflatie te compenseren. Als er wordt gekeken naar het prijspeil

van 2025, dus zonder inflatie, dan gaat het om gemiddeld € 47 miljoen per jaar. Dit betreft een gemiddelde. In de eerste jaren zal dit lager liggen, en in de latere jaren juist hoger.

De toename van het budget dat nodig zou zijn voor instandhouding van het voorzieningenniveau van 2017 (de lengte van de staven in bovenstaande figuur) komt dus door de groei van het aantal inwoners (het effen blauwe deel) plus de inflatie (het gearceerde blauwe deel). In begrotingen worden typisch geen prognoses gedaan voor toekomstige inflatie, terwijl dit in bovenstaande figuur wel het geval is. Om de resultaten van de analyse uit dit hoofdstuk te kunnen vergelijken met begrotingen, dient er dus gekeken te worden naar de resultaten met prijspeil 2026 (dus exclusief de gearceerde blauwe delen).

In onderstaande tabel is voor alle jaren van 2025 t/m 2040 opgenomen hoeveel middelen er extra nodig zijn om het voorzieningenniveau van 2017 te realiseren / behouden. Het gaat om de middelen die nodig zijn bovenop het huidige budget. Voor de jaren 2026 t/m 2028 bevat het budget ook een aantal incidentele middelen die al vast staan (de gele staven uit bovenstaande figuur). Voor alle jaren vanaf 2029 gaat het om de extra middelen die nodig zijn bovenop de huidige *structurele* middelen. Al deze bedragen zijn in het prijspeil van 2025. Dit betekent dat toekomstige inflatie dus nog niet is meegenomen in deze bedragen, en dat alléén de groei van de stad representeren. De bedragen die in onderstaande tabel zijn opgenomen, komen dus overeen met de lichtblauwe effen (dus niet gearceerde) delen van de staven uit bovenstaande figuur.

Jaar	Extra benodigde middelen voor voorzieningenniveau 2017
2025	€ 17 miljoen
2026	€ 16 miljoen
2027	€ 26 miljoen
2028	€ 28 miljoen
2029	€ 38 miljoen
2030	€ 41 miljoen
2031	€ 44 miljoen
2032	€ 46 miljoen
2033	€ 49 miljoen
2034	€ 52 miljoen
2035	€ 54 miljoen
2036	€ 57 miljoen
2037	€ 59 miljoen
2038	€ 61 miljoen
2039	€ 64 miljoen
2040	€ 66 miljoen

Tabel 5. De extra middelen die jaarlijks nodig zijn bovenop het vastgestelde budget om het niveau van voorzieningen uit 2017 te realiseren / behalen. Alle bedragen zijn in het prijspeil van 2025. De verwachte inflatie in toekomstige jaren is dus niet meegenomen in deze bedragen.

Zoals in bovenstaande tabel is te zien, groeien de extra benodigde middelen van 2026 naar 2027 fors en is van 2028 naar 2029 wederom een grote toename te zien. Dit heeft te maken met het feit dat er in 2026 ongeveer € 14 miljoen aan incidentele middelen in het beschikbare budget zit. In 2027 en 2028 zijn dit er nog ongeveer € 7 miljoen, en voor 2029 zijn er geen incidentele middelen vastgesteld. Het aflopen van deze incidentele middelen zorgt voor de forse toename die is te zien voor deze jaren.

/ 3 Conclusies

In dit onderzoek hebben we een inschatting gemaakt van de extra middelen die in de toekomst nodig zijn voor de kunst- en cultuursector in Amsterdam. Hiervoor hebben we het voorzieningenniveau (de uitgaven per inwoner) uit 2017 als uitgangspunt genomen. Vervolgens hebben we voor alle latere jaren in beeld gebracht hoeveel middelen er nodig zouden zijn om dit voorzieningenniveau te handhaven. Dit resultaat hebben we ten slotte vergeleken met het budget dat elk jaar beschikbaar was. De conclusie uit dit onderzoek is als volgt:

Conclusie

Om het voorzieningenniveau van 2017 te realiseren / behouden, is er in de periode 2026 t/m 2040 *gemiddeld* ongeveer € 47 miljoen per jaar extra nodig, bovenop het huidige *structurele* (jaarlijkse) budget voor kunst en cultuur. Voor 2026 gaat het om € 16 miljoen en voor 2040 om € 66 miljoen. In al deze bedragen is toekomstige inflatie (voor de jaren na 2025) nog niet meegenomen, waardoor het gaat om bedragen volgens het prijspeil van 2025. Deze middelen zijn dus volledig te relateren aan de verwachte groei van de stad.

Zoals beschreven zijn deze extra middelen nodig bovenop de huidige structurele middelen om het voorzieningenniveau van 2017 te realiseren. Dit betekent dus ook dat er met deze extra middelen in feite sprake is van stilstand in het niveau van kunst en cultuur per inwoner ten opzichte van 2017. Met andere woorden: als de stad de ambitie heeft om (per inwoner) een grotere waarde aan kunst en cultuur te realiseren, dan zullen er meer middelen nodig zijn dan hierboven geschetst.